

BEZPEČNOST

Armáda v
latinskoamerické politice

Guerilly, diktatury

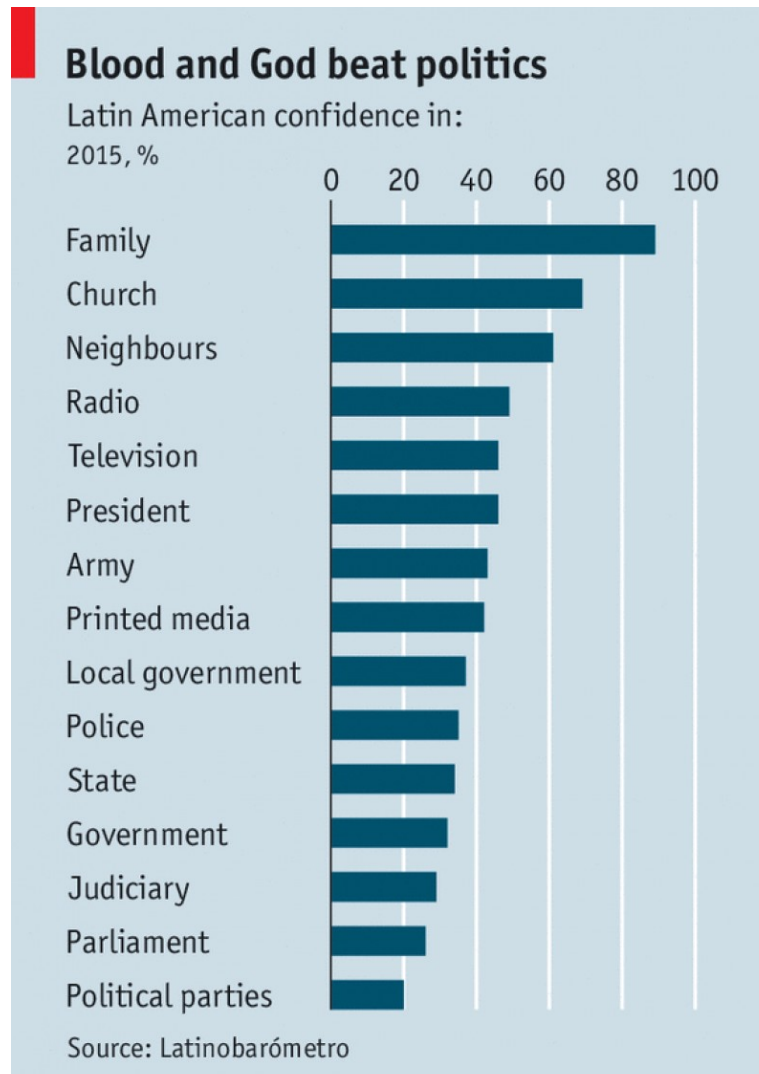
POLITICKÝ VLIV LATINSKOAMERICKÝCH ARMÁD

- Dlouhá tradice vojenských intervencí
- Důležitý politický aktér
- Historicky mnoho vojáků se stalo prezidenty
- 55 prezidentů Peru

DŮVĚRA V ARMÁDU

- Tradičně vysoká

VÁLEČNÉ KONFLIKTY

- Málo vnitrostátních konfliktů

19. století :

USA x Mexiko 1840s

Argentina, Brazílie, Uruguay x Paraguay 1860s

Chile x Bolívie, Peru 1879-1883

20. století:

Válka o Chaco 1932-1935 Paraguay x Bolivia

Fotbalová válka 1969 El Salvador x Honduras

Válka o Falklandy 1982 Argentina x VB

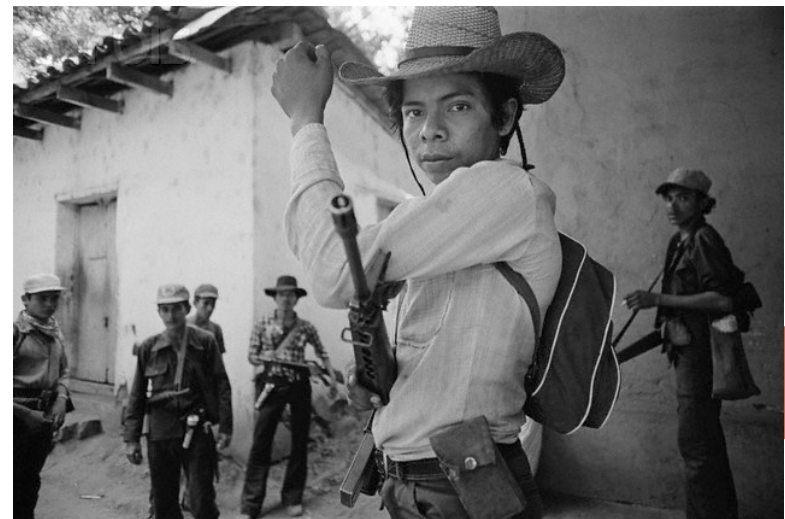
Časté uzemní spory:

Peru x Ekvádor, Venezuela x Guayana, Venezuela x Kolumbie, Chile x Bolivia

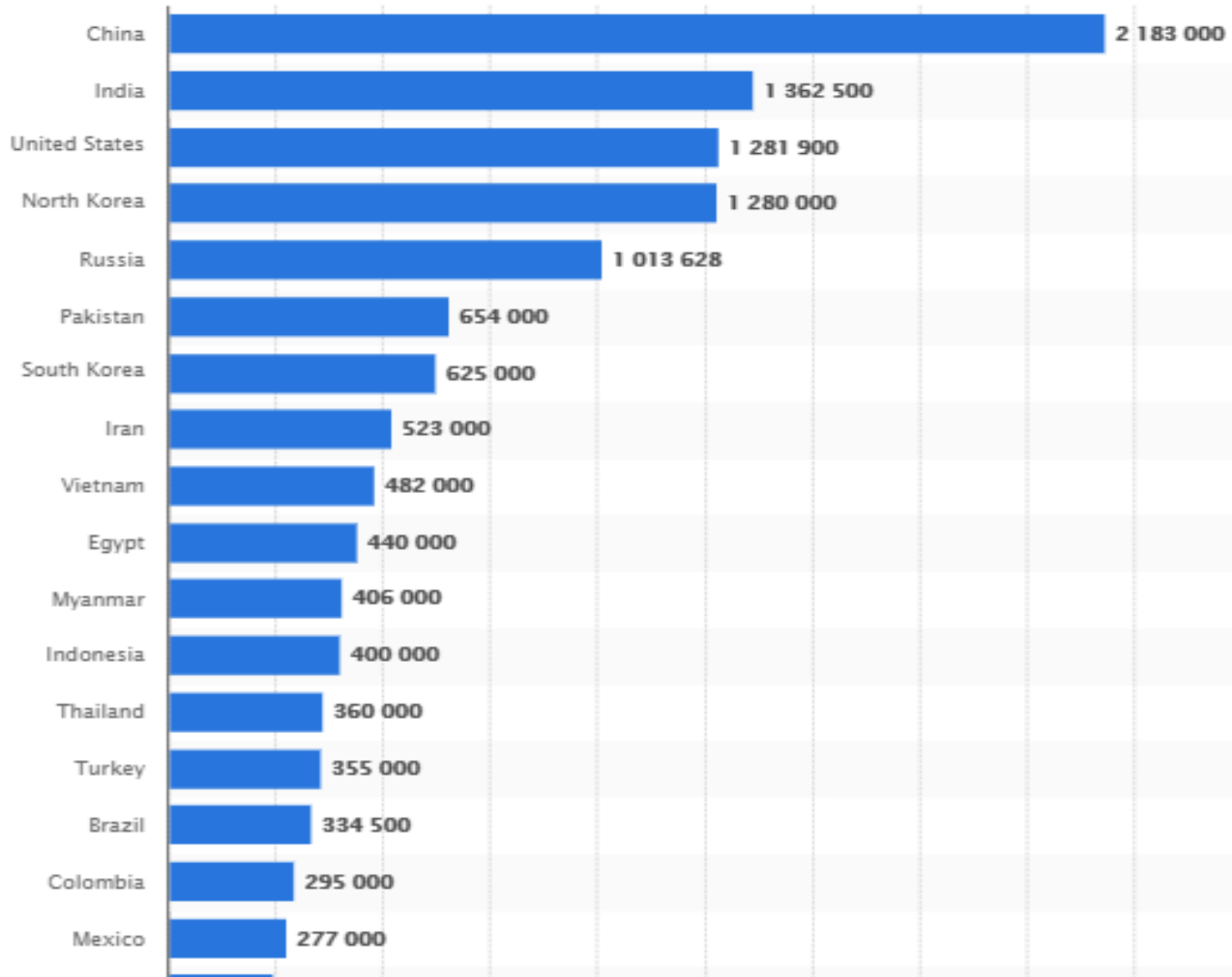

VNITŘNÍ NEPŘÁTELE

- Významnější
- Od koloniálního režimu: proti rebelujícím indiánům
- 20. století: proti hrozbě komunismus
- Mnoho krvavých občanských konfliktů

NEJVĚTŠÍ ARMÁDY SVĚTA – VOJENSKÝ PERSONÁL (2019)

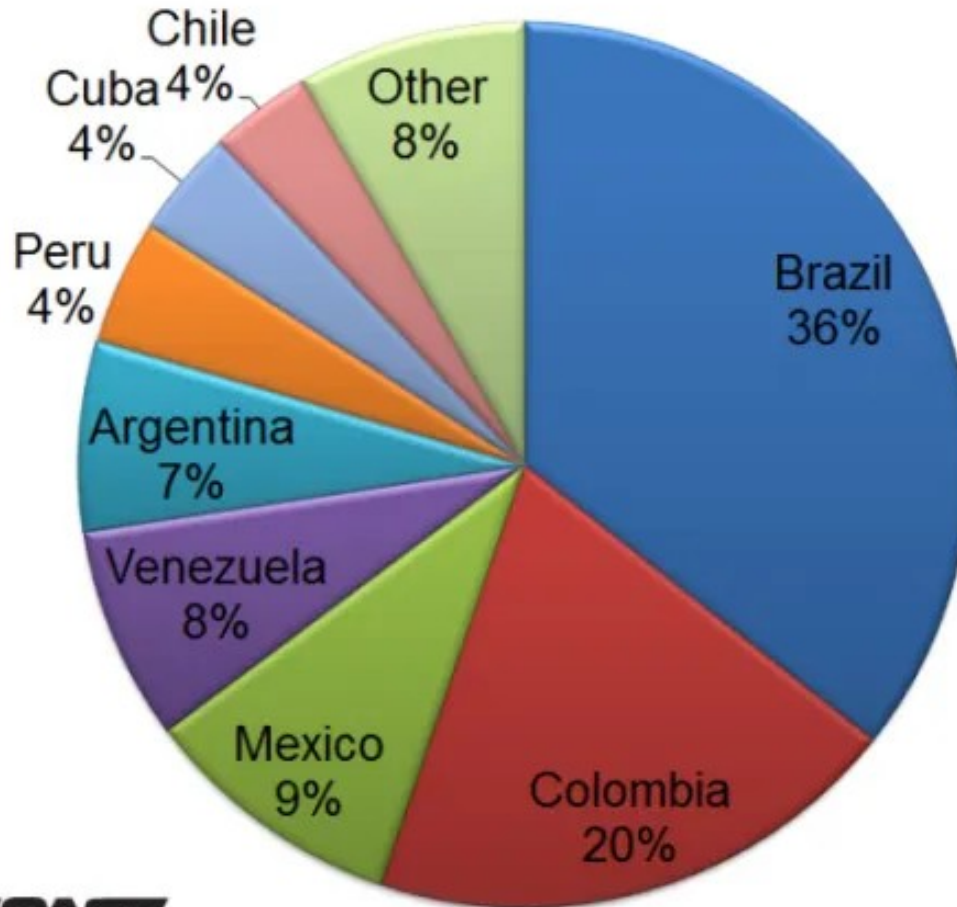

NEJVĚTŠÍ ARMÁDY V LATINSKÉ AMERICE

- Brazílie 334.000 (populace 209 milionů)
- Kolumbie 295.000 (49 milionů)
- Mexiko 277.000 (121 milionů)
- Venezuela 195.000 (31 milionů)
- Peru 78.000 (31 milionů)
- Argentina 77.000 (42 milionů)

Defense Spending in Latin America

DIKTATURY

- Dlouhá tradice autoritářství
- Ještě před studenou válkou: diktatury a rodinné klany – sultanistické vlády
- Silná podpora USA – obhajoba ekonomických zájmů
- Zejména oblast střední Ameriky a Karibiku
- Nicaragua: Somozova rodina 1933-1979
- Guatemala 1920s - 1980s
- El Salvador 1931-1979
- Dominikánská rep.: Rafael Trujillo 1930-1961
- Haiti: Francois Duvalier 1957–1986

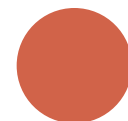

DOMINANCE USA

- Po první světové válce
- Nárůst v období studené války: LA zájmovou sférou
- 1947 Pakt z Ria
 - „hemisferická obrana“ – útok na jeden americký stát je vnímán jako útok na všechny

Podpora armád, tajných služeb

Výcvik, vybavení

USA A VOJENSKÉ INTERVENCE

- Zabránění hrozby 'komunismu', 'terorismu' nebo subverze
- Tradice politických intervencí
- 1890-2009 56 intervencí v Latinské Americe
- Studená válka: podpora autoritářských režimů
- Franklin Roosevelt: „Somoza may be a son of a bitch, but he's our son of a bitch.“

KUBÁNSKÁ REVOLUCE 1959

- Sesazení diktatury Fulgencia Batisty partyzány pod vedením Fidela Castra
- Jedna z nejvýznamnějších událostí studené války
- Orientace na SSSR
- Narušení ideologických hranic
- Vytvoření bezpečnostní hrozny
- Snaha Washingtonu zabránit vzniku druhé Kuby

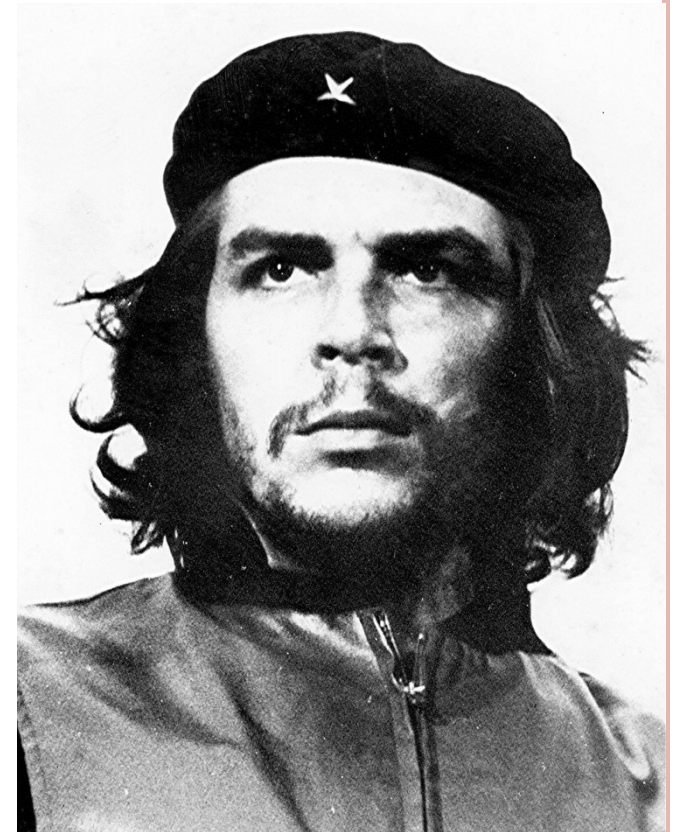
GUERILOVÁ VÁLKA

- Malá skupina bojovníků využívá vojenské taktiky k porážce početnějšího protivníka (nehostinný terén, větší schopnost mobility)
- Úspěch Castra vyvolal vlnu sympatií a snahu o následování

ERNESTO CHE GUEVARA (1928-1967)

- Rodák z Rosaria (Argentina)
- lékař
- V prosinci 1956 Guevara odcestoval z Mexika na Kuba s dalšími partyzány
- Významné posty v revoluční vládě
- 1965 – rezignoval
- 1965-1966 mise v Kongu
- 1967 mise v Bolívii - smrt

CHE GUEVARA JAKO TEORETIK A PRAKTIK REVOLUCE

- Komplexní osobnost
- Intelektuál, autor mnoha knih
- Důraz na politickou praxi
- *Guerillová válka* (1961)
- Nejlepším způsobem, jak sesadit koloniální moc je chopit se zbraně
- V horách, zemědělských regionech - ohnisko
- Partyzán jako sociální reformátor
- Snaha o radikální proměnu společenského a sociálního systému
- Odstranění třídních rozdílů, gramotnost, práva žen

EXPORT REVOLUCE – VZNIK GUERILLOVÝCH Hnutí

- Globální odezva
- Národně osvobozenická hnutí v mnoha zemích třetího světa

GUERILLOVÁ HNUTÍ V LATINSKÉ AMERICE

- **ERP** (1969 – 1978) – Argentina
- **Montoneros** (1970-1979) – Argentina
- **MIR** (1965–1987) – Chile
- **Tupamaros** (1967–1972)
- **FARC** (1964–2016) – Kolumbie
- **Světlá stezka** (1980–) – Peru
- **Sandinisté** (1961–) Nicaragua
- **Zapatisté** (EZLN) – (1994-) Mexico

MOTIVACE ARMÁDY PRO VSTUP DO POLITIKY

Nastolení politické a ekonomické stability, zabránit proniknutí „nepřátelské“ ideologie

Těží z důvěry veřejnosti v ozbrojené síly

Doktrína národní bezpečnosti – reakce na Kubu – boj proti „rudému“ nebezpečí

Obecně silně anti-levicový charakter

Ekonomická transformace - neoliberalismus

Omezení demokracie – zákaz politických stran – politici viníkem krize

CHARAKTERISTIKA

Vládnutí prostřednictvím výjimečného stavu – porušují právní garance pod záminkou ustavení pořádku

Obecně porušují lidská práva

Vojenské režimy byly v letech 1964-1990 u moci v 11 LA zemích

Nevyhnuły se ani zemím s demokratickou tradicí (Chile a Uruguay)

Výjimkou Mexiko a Kostarika

América Latina y el poder militarizado

Dictadores en la segunda mitad del siglo XX

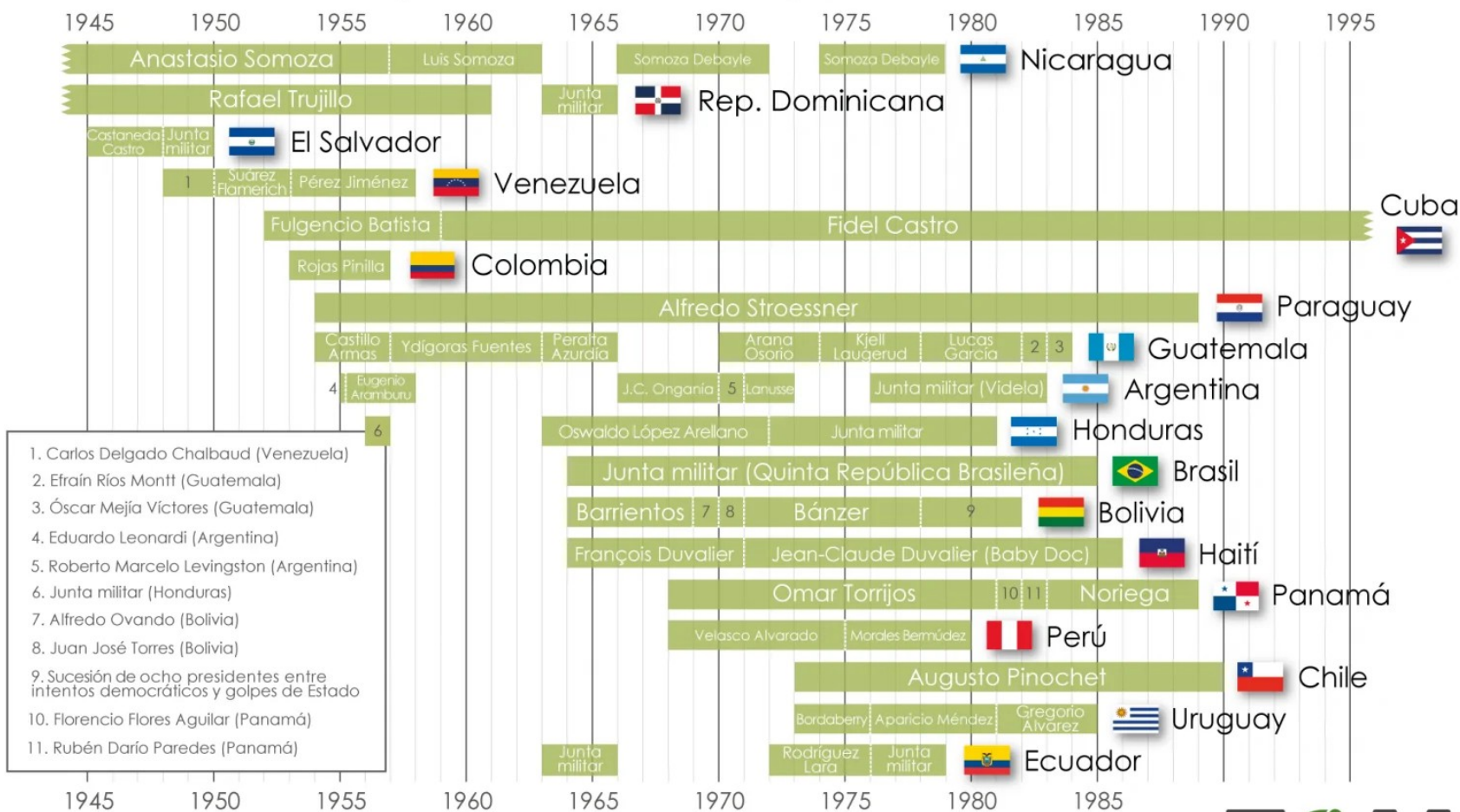

Gráfico:
Álvaro Merino (2019)

Fuentes:
Atlas Histórico Mundial (G. Duby, 2007) y Akal / Atlas Histórico Mundial (H. Kinder, W. Hilgemann y M. Hergt, 2007)

VOJENSKÉ REŽIMY

- Brazílie (1964–1985)
- Ekvádor (1964–1966, 1972–1978)
- Guatemala (1964–1985)
- Bolívie (1964–1970, 1971–1982)
- Argentina (1966–1973, 1976–1983)
- Peru (1968–1980)
- Panama (1968–1989)
- Honduras (1963–1966, 1972–1982)
- Chile (1973–1990)
- Uruguay (1973–1984)
- El Salvador

NÁSTUP INSTITUCIONALIZOVANÝCH VOJENSKÝCH DIKTATUR

Sofistikované kolektivní vedení (junta) – snaha o radikální přeměnu společnosti – v zemích s jistou tradicí politické kultury, silnější občanská společnost (x Střední Amerika a Karibik)

Brazílie (1964–1985)

Uruguay (1973–1984)

Chile (1973–1990)

Argentina (1976–1983)

ČESKOSLOVENSKO A VOJENSKÉ REŽIMY

Velmi různorodé přístupy

ideologicky antagonistické režimy (antikomunismus,
vazby na USA)

Přístup Sovětského bloku se proměňoval v čase
(sílící pragmatismus)

Záleželo na ekonomické důležitosti dané země

ČESKOSLOVENSKO A VOJENSKÉ REŽIMY

1, Neexistence diplomatických vztahů

Nevýznamné země – omezená spolupráce

Paraguay

Střední Amerika

Karibik

Bolívie

Chile – specifický příklad

ČESKOSLOVENSKO A VOJENSKÉ REŽIMY

2, Velmi úzká ekonomická spolupráce

Státy, které mají ekonomickou důležitost

Brazílie

Argentina

Ale i třeba Uruguay

BRAZÍLIE 1964-1985

- Sesazení prezidenta Goularta 31. 3. 1964
- 434 představitelů opozice zavražděno a tisíce indiánů
- Společnost více rozdělena – má své obhájce
- Armáda se neomluvila – dodnes silné zastání (prezident Bolsonaro)
- Inflace, zadlužení – posílení vazeb na MMF
- Vzor pro ostatní LA vojenské režimy

ARGENTINA

- Kulturní blízkost, ekonomický význam
- Tradice vojenských intervencí
- Extrémní politická nestabilita

- Juan Domingo Perón
- Pád Peróna v roce 1955 – emigrace – polarizace
- Revolución Libertadora (1955-58)
- Guidó 1962-63
- Onganía 1966-70

- ČS.- ARG vztahy v 60. letech chladné (1963 špionážní skandál, SIDE)

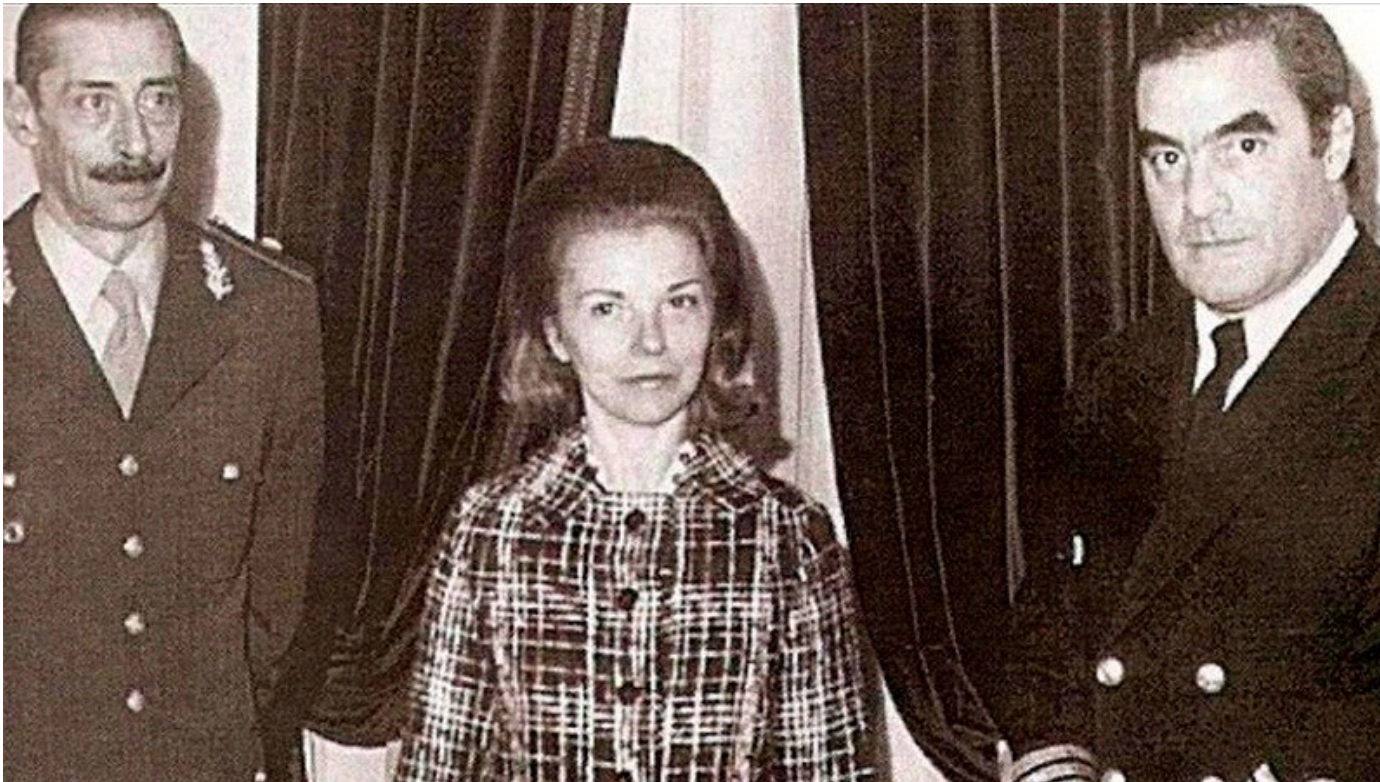
ARGENTINA

- Návrat peronistů k moci v roce 1973
- Odstranění ideologických hranic – snaha kooperace s východní Evropou
- Snaha východoevropských států po těsnější spolupráci – velké naděje
- V komunistických zemích proměňuje obraz Peróna – z fašistického diktátora možným partnerem
- Podepsáno několik významných kontaktů– obnovení pozic v Cono Sur

ARGENTINA

- 1974 Perón umírá, do čela země manželka Isabela (původem barová tanečnice) – loutkou

ARGENTINA

- Sílící politická a ekonomická krize
- Nárůst činnosti guerill (Montoneros, ERP)
- AAA (Argentinská antikomunistická aliance)
- Špinavá válka – neoficiální občanská válka
- 24. 3. 1976 státní převrat

ARGENTINSKÁ VOJENSKÁ JUNTA

- 1976–1983
- Nejtemnější období argentinských dějin
- Proces národní přeměny
- Cca. 30 000 obětí – „desaparecidos“
- Terčem zejména levicový aktivisté
- Politické a ekonomické recepty skončily krachem

JORGE RAFAEL VIDELA

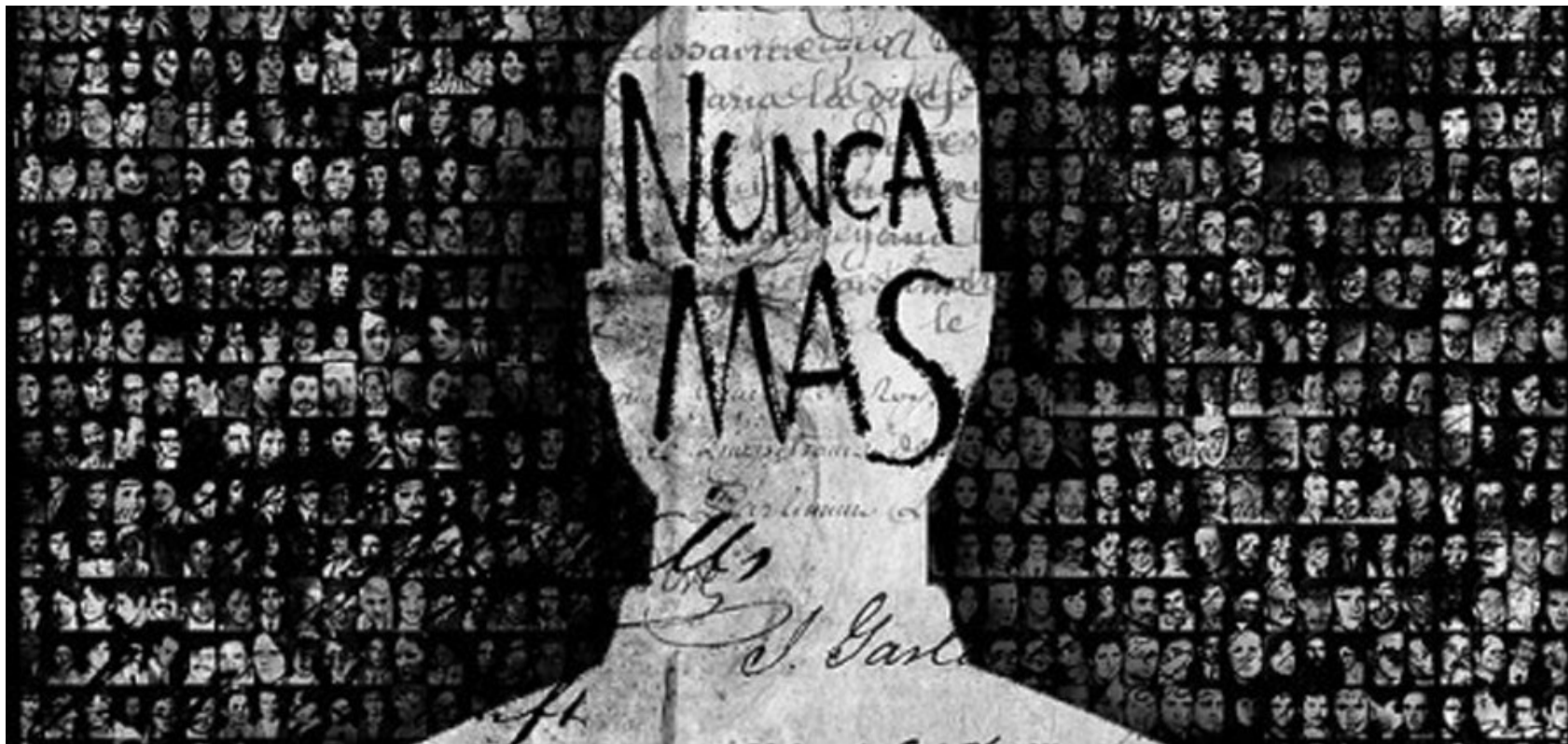
MADRES DE LA PLAZA DE MAYO

DESAPARECIDOS

OTÁZKA ZLOČINŮ PROTI LIDSKOSTI

ODCHOD VOJÁKŮ Z POLITIKY A OTÁZKA TRESTU

Aplicación de la Doctrina de Seguridad Nacional

Las dictaduras en América del Sur *El golpe de Estado en Paraguay de 1954 inició uno de los ciclos represivos más duros de la historia de la región*

Bolivia
1971/1978

Hugo Banzer (1926-2002)
Muere a los 76 años sin ser juzgado

Paraguay
1954/1989

Alfredo Stroessner (1912-2006)
Muere en Brasil a los 93 años sin ser juzgado

Chile
1973/1990

Augusto Pinochet (1915-2006)
Muere a los 91 años sin ser juzgado

Brasil
1964/1985
Ninguno de los 4 dictadores fue perseguido por la justicia

Uruguay
1973/1985

Juan María Bordaberry
78 años
Encarcelado en 2006

Argentina
1976/1983

Jorge R. Videla
81 años
Arresto domiciliario desde 1998

AFP Fuente: Espasa/ODOR

SOVĚTSKÝ BLOK A ARGENTINSKÁ VOJENSKÁ JUNTA

- Sovětský blok tolerantní přístup
- Ekonomická a strategická důležitost země
- Perzekuce radikální levice (mladí lidé, studenti, novináři)
- x KS Argentiny legální (komunisté proti ozbrojenému boji guerill)
- Argentina čelí kritice Západu, otázka lidských práv (Carter) → okolnostmi nucena k posílení pout se SSSR

SOVĚTSKÝ BLOK A ARGENTINSKÁ VOJENSKÁ JUNTA

- Silné ideologické rozpory – korektnost
- Sovětský svaz největší obchodní partner
- Nárůst obchodu s Československem
- SSSR obránce argentinské junty na mezinárodním poli
- Bránila vyslání vyšetřovací komise do Argentiny

SOVĚTSKÝ BLOK A ARGENTINSKÁ VOJENSKÁ JUNTA

- Sovětská intervence do Afghánistánu 1979
- Carterovo obilné embargo
- Argentina dodala 22,5 milionu tun obilí + navýšení
dodávek argentinského masa

SOVĚTSKÝ BLOK A ARGENTINSKÁ VOJENSKÁ JUNTA

- 2. 4. 1982 – zahájení invaze na Malvíny
- Sovětský blok na straně Argentiny
- Verbální podpora, propaganda, OSN, poskytování satelitních snímků
- Reálná podpora juntě omezená – SSSR nechtěl riskovat konflikt s VB

SHRNUTÍ

- Stagnující ekonomické kontakty v období vojenské vlády vzrostly
- Vliv pragmatických zájmů a politické izolace arg. režimu
- Čilý obchod a ignorování porušování lidských práv obou stran
- V roce 1983 se země Sovětského bloku podílely na obchodu s Argentinou asi jednou třetinou
- V letech 1981-1984 byly do provozu uvedeny 3 tepelné a 2 vodní elektrárny, na jejichž výstavbě se Československo podílelo – na tyto projekty navázáno ve 21. století

CHILE

- 1970: Vyhrocená volební kampaň
- Lidová jednota – koalice levicových sil (Allende)
- Velmi těsné výsledky
- Allende 36,63 %
- Alessandri 35,29 %
- Tomic 28,08 %

ALLENDEHO VLÁDA

- Dle soudobých ohlasů nejvýznamnější událost v LA od dob kubánské revoluce
- Poprvé v dějinách byl demokraticky zvolen kandidát s radikálně marxistickým programem
- Program znárodnění, pozemkové reformy, plánované hospodářství
- Snaha rozšíření orientace na Sovětský blok
- Sankce ze strany USA, protesty občanů

SOVĚTSKÁ POMOC ALLENDEHO VLÁDĚ

- Zdrženlivý přístup
- Lidová jednota velmi nečitelný partner – strach z radikálů
- Chile nemělo co nabídnout
- Ve srovnání s Kubou více pragmatický přístup – odmítnutí jednostranné ekonomické pomoci
- K rozvoji obchodních styků nedošlo – jisté kontrakty podepsány až na konci Allendeho vlády
- Prohlubující se krize v Chile, strach z návratnosti investic

PÁD ALLENDEHO VLÁDY

- Převrat 11. 9. 1973

HORLIVÍ NEPŘÁTELÉ

- Přebrot 11. 9. 1973
- Sovětské vedení se po několikadenních diskuzích rozhodlo s vojenskou juntou styky přerušit (všechny komunistické státy s výjimkou Rumunska)
- Malý ekonomický význam země x silný propagandistický potenciál
- Chile na seznamu nepřátelských zemí, s nimiž PZO bylo zakázáno realizovat obchody

PROPAGANDA

Masivní kampaň mezinárodního
komunistického hnutí

Radio Praha

Oblast umění

Beletrie, filmy

Festival politické písně v Sokolově

Ústup na konci 70. let

PROPAGANDA

Písně

<https://www.youtube.com/watch?v=FdhLATY72H4>

Dean Reed

Filmy

Noc nad Chile (SSSR)

https://www.youtube.com/watch?v=_CcGGBPFh1I&t=295s

Cantor (NDR)

<https://www.youtube.com/watch?v=cKfdrMgJh1Q&t=845s>

AUGUSTO PINOCHET

- Presentován jako představitel moderního fašismu, nejbrutálnější diktátor LA
- Lidsko-právní kampaň

VÝCHODNÍ BLOK A AUTORITÁŘSKÉ VOJENSKÉ REŽIMY

- Rozdílné přístupy k vojenským režimům
- Zcela pragmatické zájmy
- Intenzivní spolupráce v případě Brazílie či Argentiny – nejvýznamnější ek. partneři
- Proměna přístupu k Pinochetovi v 90. letech

OBĚTI LATINSKOAMERICKÝCH DIKTATUR

- Argentina 30 000 (1976-1983)
- Chile 3 100 (1973-1990)
- Bolívie 1 300 (1971-1982)
- Uruguay 300 (1973-1984)
- Brazílie 430 (1964-1985)
- Vysoké oběti osobních diktatur – Trujillo (1930-1961) 50 000

OBĚTI OBČANSKÝCH VÁLEK

Guatemala (1961-1996) 200 000

Kolumbie (1964-2001) 150 000

Nikaragua (1975-1979) 50 000

Nikaragua (1981-1990) 50 000

Salvador (1979-1992) 50 000

Peru (1980-1995) 20 000

Do značné míry důsledky aktivit guerillových organizací

ARMÁDA A DEMOKRACIE

- Od 80. let proces demokratizace
- Do roku 1990 padly všechny diktatury – nahrazení demokratickými vládami
- Imunita pro armádu (podmíněna, součást tranzice)
- Pokles politického vlivu armády
- Pokles vojenských výdajů
- Dnes největší vliv armády na Kubě a ve Venezuele

GUERILLOVÁ HNUTÍ A DEMOKRACIE

- Integrace do společnosti (vyjma FARC, světlé stezky...)
- Bývalí partyzáni politickými vůdci – Daniel Ortega
- José Mujica - ex Tupamaro, prezident Uruguaye 2010-2015

SOUČASNÁ POZICE GUERILL

- Významnější aktivita pouze v Kolumbii (FARC) a Chiapasu, Mexiko (EZLN)

AKTUÁLNÍ PROBLEMATIKA BEZPEČNOSTI

Latin Amerika je nejnebezpečnějším kontinentem planety
– nejvíce násilí

○ Důvody

- Vysoká sociální nerovnost
- Růst velkým měst – megalopoli
- Slabá infrastruktura, sociální systém
- Dostupnost zbraní a drog
- LA významný distributor drog
- Slabý veřejný vzdělávací systém
- Kultura násilí

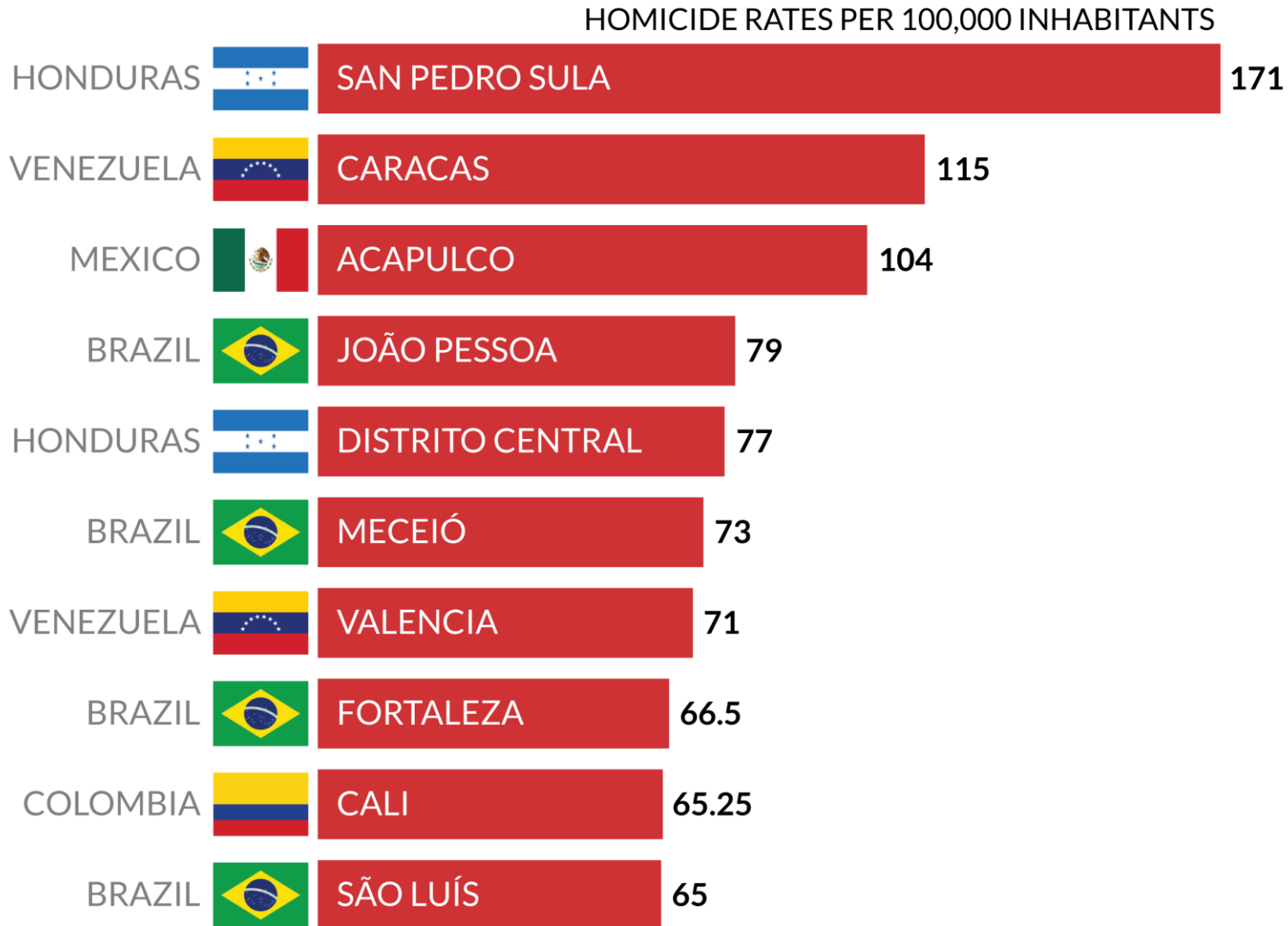

SOUČASNÁ SITUACE

- 2018: každý čtvrtý Latinoameričan byl tento rok přepaden a okraden
- LA: 37 % vražd (9 % populace)
- 2.5 milionu vražd mezi lety 2000 a 2017
- Svět - 6.1 zavražděných na 100,000 obyvatel ročně
- Střední Amerika 25.9
- Jižní Amerika - 24.2

THE 10 MOST VIOLENT CITIES IN THE WORLD*

*The ranking includes cities with a population of more than 300,000 and doesn't count deaths in combat zones or cities with unavailable data.

Literature

Arceneaux, Craig L. *Bounded Missions: Military Regimes and Democratization in the Southern Cone and Brazil*. University Park: Pennsylvania State University Press, 2001.

Biglaiser, Glen: *Guardians of the Nation? Economists, Generals, and Economic Reform in Latin America*. Notre Dame, IN: University of Notre Dame Press, 2002.

Marchesi, Aldo: *Latin America's Radical Left: Rebellion and Cold War in the Global 1960s*

McSherry, J. Patrice: *Predatory States, Operation Condor and Covert War in Latin America*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2005.

Nekola, Martin: *Operace kondor*, Praha: Epoque, 2012.

Díky za pozornost

